

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 441/2023-13

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Ľuboša Szigetiho (sudca spravodajca), zo sudkyne Jany Laššákovej a sudcu Petra Molnára v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa **Zoltána Kozsára MISNA**, IČO 10 750 690, Čoltovo 163, zastúpeného AK Juristi, s. r. o., Krivá 3, Bratislava, v mene ktorej koná advokát JUDr. Pavol Gombos, proti uzneseniam Okresného súdu Revúca č. k. 5Cb/2/2013-1252 z 30. marca 2023 a č. k. 5Cb/2/2013-1260 z 3. mája 2023 a proti uzneseniu Okresného súdu Rimavská Sobota č. k. RA-5Cb/2/2013-1270 zo 14. júna 2023 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť a skutkový stav

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 29. augusta 2023 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane základných práv a slobôd (ďalej len „dohovor“) uzneseniami všeobecných súdov označenými v záhlaví tohto uznesenia. Sťažovateľ navrhuje napadnuté uznesenia zrušiť a vec vrátiť Okresnému súdu Rimavská Sobota na ďalšie konanie, vysloviť príkaz znovu konať vo veci dovolania sťažovateľa a uplatňuje si právo na náhradu trov konania pred ústavným súdom.
2. Z ústavnej sťažnosti, jej príloh a napadnutých uznesení vyplýva nasledovný stav veci:
3. Sťažovateľ vystupoval v procesnom postavení žalovaného v konaní o zaplatenie 96 262,70 eur s príslušenstvom. Vo veci samej Okresný súd Revúca (ďalej len „okresný súd“) rozhodol rozsudkom sp. zn. 5Cb/2/2013 z 28. mája 2021. Sťažovateľ podal proti tomuto rozsudku odvolanie, o ktorom rozhodol Krajský súd v Banskej Bystrici rozsudkom sp. zn. 43Cob/71/2021 z 24. februára 2022 tak, že rozsudok okresného súdu z časti potvrdil, odvolanie sťažovateľa v časti odmietol a zmenil výrok o trovách konania. Sťažovateľ podal dve neodôvodnené žiadosti o oslobodenie

od súdnych poplatkov, ktoré boli uzneseniami okresného súdu z 21. marca 2022 a 15. augusta 2022 zamietnuté, pretože neobsahovali ani konkrétny popis majetkových pomerov sťažovateľa, ani žiadne dôkazy o jeho finančnej situácii.

4. Proti rozsudku odvolacieho súdu sťažovateľ podal dovolanie 17. mája 2022. Okresný súd vyzval sťažovateľa na zaplatenie súdneho poplatku za dovolanie výzvou z 19. decembra 2022 v lehote 15 dní od jej doručenia. Výzva bola sťažovateľovi doručená 4. januára 2023. Sťažovateľ podal 20. januára 2023 žiadosť o oslobodenie od platenia poplatku za dovolanie v celom rozsahu, v ktorej uviedol, že majetkové pomery mu neumožňujú uhradiť súdny poplatok ani z časti. Ani k tomuto návrhu nedoložil žiadne dôkazy o svojich majetkových pomeroch. Okresný súd 15. marca 2023 zaslal právnomu zástupcovi sťažovateľa tlačivo pre dokladovanie pomerov strany konania žiadajúcej oslobodenie. Sťažovateľ vyplnené a potvrdené tlačivo okresnému súdu nedoručil, a preto okresný súd **napadnutým uznesením z 30. marca 2023** vydaným sudkyňou nepriznal sťažovateľovi oslobodenie od platenia súdnych poplatkov, keď vyhodnotil žiadosť ako nedôvodnú, pretože neobsahuje okolnosti odôvodňujúce priznanie oslobodenia a majetkové pomery neboli preukázané. Toto uznesenie nadobudlo právoplatnosť 15. apríla 2023.

5. Po právoplatnom nepriznaní oslobodenia sťažovateľ poplatok za dovolanie neuhradil. Okresný súd konajúci vyššou súdnou úradníčkou preto **napadnutým uznesením z 3. mája 2023** dovolacie konanie zastavil podľa § 10 ods. 1 zákona č. 71/1992 Zb. o súdnych poplatkoch a poplatku za výpis z registra trestov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o súdnych poplatkoch“) a žalobcom priznal nárok na náhradu trov dovolacieho konania v plnom rozsahu. Zastavenie dovolacieho konania okresný súd odôvodnil tým, že sťažovateľ nezaplatil súdny poplatok, pričom vo výzve z 19. decembra 2022 bol o následkoch jeho nezaplatenia poučený.

6. Proti napadnutému uzneseniu z 3. mája 2023 sťažovateľ podal 5. júna 2023 sťažnosť, o ktorej rozhodol Okresný súd Rimavská Sobota (ďalej len „nástupnícky okresný súd“) obsadený sudkyňou **napadnutým uznesením zo 14. júna 2023** tak, že sťažnosť zamietol. Zo 16. bodu jeho odôvodnenia vyplýva, že sťažovateľ bol vyzvaný na úhradu súdneho poplatku za dovolanie v správnej výške s poučením o následkoch jeho nezaplatenia, a keďže nebol zaplatený, bolo dovolacie konanie zastavené dôvodne. Sťažovateľ podal po doručení výzvy na zaplatenie poplatku návrh na priznanie oslobodenia od jeho platenia. Z § 10 ods. 2 písm. e) zákona o súdnych poplatkoch vyplýva, že ak súd žiadosti vyhovie, konanie pre nezaplatenie nezastaví a ak vyhovie čiastočne, zašle opätovnú výzvu na zaplatenie tej časti poplatku, na ktorú sa čiastočné oslobodenie nevzťahuje. Pre prípad zamietnutia žiadosti zákon neukladá súdu zasielať opätovnú výzvu na zaplatenie poplatku vo výške, s ktorou už bol poplatník oboznámený skoršou výzvou. Keďže sťažovateľovi, zastúpenému advokátom, nebolo priznané oslobodenie ani z časti, mal si byť vedomý svojej povinnosti zaplatiť poplatok, ktorá vzniká už podaním dovolania a výzva súdu je len doplňujúcim úkonom poskytujúcim informáciu o výške povinnosti. Okresný súd poukázal aj na zásadu hospodárnosti a rýchlosti konania, ktorej by opakované zasielanie totožných výziev odporovalo. Ak si sťažovateľ svoju povinnosť nesplnil, je povinný znášať procesné následky takéhoto porušenia. Zároveň okresný súd poukázal na to, že až po uplynutí 17 dní od právoplatnosti uznesenia o nepriznaní oslobodenia pristúpil k zastaveniu dovolacieho konania, čím poskytol sťažovateľovi dostatočný časový priestor na dodatočné splnenie povinnosti.

7. K námietke sťažovateľa, že nebol vyzvaný na doplnenie žiadosti o priznanie oslobodenia, okresný súd uviedol, že nešlo o podanie, z ktorého by nebolo zrejmé, čoho sa dožaduje, preto aj napriek stručnému odôvodneniu nebolo potrebné vyzývať na doplnenie žiadosti. Nie je úlohou súdu dopytovať žiadateľa o poskytnutie relevantných údajov a ich preukázanie, pretože to je procesnou zodpovednosťou žiadateľa s následkom zamietnutia žiadosti. Súd nie je povinný vyhľadávať a zisťovať jeho majetkové pomery, o ktorých žiadateľ nič konkrétne neuviedol. Napriek uvedenému okresný súd zaslal sťažovateľovi tlačivo na preukázanie pomerov, z ktorého mohol zistiť, ktoré údaje sú pre posúdenie veci podstatné. Ani potom však sťažovateľ neuviedol žiadne konkrétne informácie a ostal pasívny.

II.

Sťažnostná argumentácia

8. Proti týmto uzneseniam okresného súdu podal sťažovateľ ústavnú sťažnosť, ktorou namieta, že zastavením konania o jeho dovolaní okresným súdom došlo k porušeniu jeho práva na súdnu ochranu a spravodlivý proces. V ústavnej sťažnosti v podstatnom zopakoval svoju sťažnostnú argumentáciu, keďže okresnému súdu vytýka, že po nepriznaní oslobodenia nebol opätovne vyzvaný na úhradu súdneho poplatku, čo považuje za takú povinnosť všeobecného súdu, ktorej nesplnenie je porušením jeho ústavných práv z dôvodu narušenia právnej istoty. Zároveň vytýka predchádzajúcemu uzneseniu o zamietnutí žiadosti o oslobodenie (na ktoré nadväzuje zastavenie konania), že nebol vyzvaný na doplnenie svojej žiadosti s uvedením lehoty, v ktorej má doplniť potrebné informácie, pretože mu bolo doručené len tlačivo výzvy na jeho vyplnenie a doručenie súdu v stanovenej lehote.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

9. Podstatou ústavnej sťažnosti je námietka o nesplnení zákonných podmienok pre zastavenie dovolacieho konania pre nezaplatenie súdneho poplatku.

III.1. K napadnutému uzneseniu okresného súdu z 3. mája 2023:

10. Proti napadnutému uzneseniu okresného súdu z 3. mája 2023 o zastavení dovolacieho konania, ktoré vydal vyšší súdny úradník, bol sťažovateľ oprávnený podať sťažnosť, čo aj využil. Sťažnosť tak predstavovala v okolnostiach prejednávanej veci účinný prostriedok, prostredníctvom ktorého následne okresný súd obsadený sudcom poskytoval ochranu základným právam i právam zaručeným medzinárodnými zmluvami, ktorých porušenie sťažovateľ namieta v ústavnej sťažnosti. Je tak naplnená ústavná podmienka pre aktiváciu princípu subsidiarity podľa čl. 127 ods. 1 ústavy („ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd“), ktorý ústavnému súdu odníma právomoc konať a rozhodovať o ochrane označených základných práv i práva podľa dohovoru napadnutým uznesením okresného súdu vydaným vyšším súdnym úradníkom.

11. Preto ústavný súd sťažnosť sťažovateľa v tejto časti odmietol pre nedostatok svojej právomoci na jej prerokovanie podľa § 56 ods. 2 písm. a) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej „zákon o ústavnom súde“).

III.2. K napadnutému uzneseniu okresného súdu zo 14. júna 2023:

12. Úlohou ústavného súdu nie je zastupovať všeobecné súdy, ktorým predovšetkým prislúcha interpretácia a aplikácia zákonov (II. ÚS 193/2010). Právne závery všeobecného súdu môžu byť predmetom kontroly zo strany ústavného súdu vtedy, ak by vyvedené závery boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedlňovateľné a neudržateľné, a zároveň by mali za následok porušenie základného práva alebo slobody (*mutatis mutandis* I. ÚS 13/00, I. ÚS 139/02, III. ÚS 180/02, III. ÚS 271/05, III. ÚS 153/07).

13. Arbitrárnosť a zjavná neodôvodnenosť rozhodnutí všeobecných súdov je najčastejšie daná rozporom súvislostí ich právnych argumentov a skutkových okolností prerokovaných prípadov s pravidlami formálnej logiky alebo absenciou jasných a zrozumiteľných odpovedí na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany, t. j. s uplatnením nárokov a obranou proti takému uplatneniu (IV. ÚS 115/03, III. ÚS 209/04).

14. Podľa čl. 5 Civilného sporového poriadku (ďalej „CSP“) zjavné zneužitie práva nepožíva právnu ochranu. Súd môže v rozsahu ustanovenom v tomto zákone odmietnuť a sankcionovať procesné úkony, ktoré celkom zjavne slúžia na zneužitie práva alebo na svojvoľné a bezúspešné uplatňovanie alebo bránenie práva, alebo vedú k nedôvodným priet'ahom v konaní.

15. Ústavný súd pri predbežnom prerokovaní s'ťažnosti vzal do úvahy, že spôsob určenia výšky poplatku za dovolanie je priamo vyvoditeľný zo zákona o súdnych poplatkoch, ktorého neznalosť neospravedlňuje. Poplatková povinnosť vzniká už podaním dovolania, výzva súdu na zaplatenie súdneho poplatku teda nespôsobuje vznik poplatkovej povinnosti, ale je len pripomenutím *ex lege* vzniknutej povinnosti s určením dodatočnej lehoty na jej úhradu s poučením o kvalifikovaných právnych následkoch. S'ťažovateľ bol v dovolacom konaní už pri spísaní dovolania riadne zastúpený advokátskou kanceláriou, teda kvalifikovaným právnym zástupcom, ktorému mala byť výška poplatku za dovolanie zrejmá už pri podaní dovolania. Bez uhradenia poplatku riadne a včas, t. j. v celej výške a stanovenej lehote, nemožno dôvodne očakávať iný postup všeobecného súdu ako zastavenie konania. Zároveň je potrebné dodať, že napadnuté uznesenie zo 14. júna 2023 podrobne a presvedčivo zdôvodnilo postup okresného súdu a vyrovnalo sa so všetkými námietkami s'ťažovateľa.

16. Ústavný súd nie je súdom ďalšej inštancie a jeho úlohou nie je opätovne prehodnocovať argumentáciu s'ťažovateľa uplatnenú už v konaní pred všeobecným súdom, ak rozhodnutie netrpí vadou arbitrárnosti, ktorá nie je zlučiteľná s obsahom práva s'ťažovateľa na súdnu ochranu a spravodlivý proces. O uvedenú situáciu v tomto prípade nejde. Okresný súd napadnutým uznesením z 24. júna 2023 riadne a logicky odôvodnil svoje právne posúdenie veci, a preto nevykazuje žiadne pnutie s označeným základným právom s'ťažovateľa. V konaní pred všeobecným súdom s'ťažovateľ, zastúpený kvalifikovaným právnym zástupcom, podal žiadosť o oslobodenie od súdneho poplatku, ktorého výška bola súdom oznámená v predchádzajúcej výzve aj s riadnym poučením o prípadnom zastavení konania. Po zamietnutí jeho žiadosti o oslobodenie mal s'ťažovateľ zo strany okresného súdu vytvorený dostatočný časový priestor na úhradu poplatku, t. j. ďalších 17 dní od právoplatnosti uznesenia o nepriznaní oslobodenia. Tento priestor nevyužil na zaplatenie poplatku a ostal úplne nečinný, napriek skoršej výzve. Je procesnou zodpovednosťou sporovej strany (právo patrí bdelym) zaujímať sa o priebeh konania a vyvíjať procesnú aktivitu v súlade s hospodárnosťou konania v záujme čo najskoršieho skončenia konania. Nemožno preto vytýkať

okresnému súdu, ak zastavil dovolacie konanie pre nezaplatenie súdneho poplatku tak, ako mu to predpisuje zákon. Po nepriznaní oslobodenia od súdneho poplatku nedošlo k žiadnej zmene v skutkovom stave, teda vo výške poplatku, ktorá bola oznámená sťažovateľovi predchádzajúcou výzvou, ani v lehote splatnosti, ktorá nastala podaním dovolania. Preto okresný súd nebol povinný opätovne vyzývať sťažovateľa na zaplatenie už oznámeného poplatku, ako sa mylne domnieva sťažovateľ.

17. Ústavný súd z uvedených dôvodov konštatuje, že medzi napadnutým rozhodnutím okresného súdu zo 14. júna 2023 a obsahom označených základných práv sťažovateľa neexistuje taká príčinná súvislosť, na základe ktorej by po prípadnom prijatí ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie mohol reálne dospieť k záveru o ich porušení. Ústavný súd preto aj túto časť ústavnej sťažnosti odmietol ako zjavne neopodstatnenú podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde.

III.3. K napadnutému uzneseniu z 30. marca 2023:

18. K napadnutému uzneseniu z 30. marca 2023, ktorým sudkyňa okresného súdu nepriznala sťažovateľovi oslobodenie od poplatku za dovolanie, ústavný súd dodáva, že tvorí podklad pre zastavenie konania, preto ho ústavný súd preskúmal z hľadiska naplnenia podmienok pre zastavenie konania. Z tohto napadnutého uznesenia z 30. marca 2023 vyplýva, že sťažovateľova žiadosť o oslobodenie napriek právnomu zastúpeniu obsahovala len nekonkrétne odôvodnenie, že sťažovateľovi nedovoľujú uhradiť poplatok jeho majetkové pomery, bez uvedenia konkrétnych skutočností a bez predloženia dôkazov o majetkových pomeroch. Zastúpeného sťažovateľa okresný súd nie je povinný poučovať o jeho procesných povinnostiach, medzi ktoré patrí aj náležité odôvodnenie žiadosti o oslobodenie konkrétnymi skutočnosťami a stavom majetku, ako aj povinnosť označiť alebo predložiť dôkazy k takýmto tvrdeným skutočnostiam. Napriek uvedenému okresný súd 15. marca 2023 doručil sťažovateľovi tlačivo o majetkových pomeroch žiadateľa o oslobodenie, z ktorého mohol zistiť skutočnosti relevantné pre posúdenie jeho žiadosti. Sťažovateľ svoju žiadosť nedoplnil a vypísané a potvrdené tlačivo nepredložil, ostal úplne nečinný až do 30. marca 2023, keď okresný súd o jeho žiadosti rozhodol záporne, pretože neboli tvrdené ani preukázané také skutočnosti, ktoré odôvodňujú priznanie oslobodenia. Aj v tomto prípade ide o zanedbanie procesných povinností na strane sťažovateľa a postup okresného súdu netrpí žiadnymi vadami. Preto aj napadnuté uznesenie o nepriznaní oslobodenia je ústavne aprobovateľné, dostatočne odôvodnené a zrozumiteľné, čiže je relevantným predpokladom pre napadnuté rozhodnutie o zastavení konania. Ani vo vzťahu k tomuto napadnutému uzneseniu z 30. marca 2023 ústavný súd nezistil žiadne pnutie s označeným základným právom na súdnu ochranu a spravodlivý proces a aj v tejto časti ústavnú sťažnosť mohol odmietnuť ako zjavne neopodstatnenú podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde. Je potrebné však dodať, že v tejto časti ústavná sťažnosť bola podaná oneskorene, pretože ústavnú sťažnosť proti označenému uzneseniu bolo možné podľa § 124 zákona o ústavnom súde podať do dvoch mesiacov od nadobudnutia jeho právoplatnosti (právoplatnosť nadobudlo 15. apríla 2023), čiže do 15. júna 2023. Keďže ústavná sťažnosť bola podaná 29. augusta 2023, bola podaná zjavne po dvojmesačnej lehote, a preto túto časť ústavnej sťažnosti ústavný súd odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. f) zákona o ústavnom súde.

19. V závere ústavný súd dodáva, že podanie v poradí tretej žiadosti o oslobodenie vždy bez uvedenia relevantných skutočností v posledný deň lehoty na zaplatenie poplatku, aj s prihliadnutím na právoplatné skončenie sporu v neprospech sťažovateľa, ktorý bol zaviazaný na úhradu nemalej

sumy, ústavný súd hodnotí ako obštrukčné správanie žalovaného sťažovateľa vedúce k zbytočným prieťahom v dovolacom konaní, ktoré nepožíva právnu ochranu podľa čl. 5 CSP.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 20. septembra 2023

Luboš Szigeti
predseda senátu